

**AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANELERİNDE BİLGİ
KAYNAKLARININ KATALOGLAMADA TUTARLILIĞININ
DEĞERLENDİRİLMESİ***

**EVALUATION OF CONSISTENCY IN CATALOGING INFORMATION
SOURCES IN AHI EVRAN UNIVERSITY LIBRARIES**

Okan KOÇ

Balıkesir Üniversitesi

E-mail: okan.koc@balikesir.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
Anahtar Kelimeler: Kütüphanecilik -- Teknik Hizmetler -- Kataloglama -- Kataloglamada Tutarlılık	Bu çalışmada, Ahi Evran Üniversitesi Merkez Kütüphanesindeki bilgi kaynaklarının kataloglama işlemlerindeki tutarlılığı değerlendirilmektedir. Çalışma kapsamında, kütüphanenin çevrim içi kataloğu incelenerek rastgele belirlenen bilgi kaynakları raftan seçilerek katalog kayıtları incelenmiştir. AAK2’de izlenen temel giriş, başlık ve sorumluluk bildirimi, basım ve yayın, dağıtım vb., ISBN, fiziksel nitelendirme, dizi ve ek giriş alanları MARC standartları ışığında değerlendirilmiştir. Bulgular göstermektedir ki; erişim uçlarında bir takım yanlışlıklar söz konusudur.
DOI: 10.26809/joa.2018548688	

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Keywords: Librarianship - Technical Services - Cataloging - Consistency in Cataloging	In this study, the consistency of the information sources in the Central Library of Ahi Evran University in the cataloging process is evaluated. Within the scope of the study, the catalog catalogs were examined by selecting the randomly determined information sources from the shelf by examining the online catalog of the library. The basic introduction, title and responsibility statement, publication and publication, distribution, etc., ISBN, physical characterization, sequence and additional entry areas monitored in AAK2 were evaluated in the light of MARC standards. The findings show that; there are some errors in the access ends.
DOI: 10.26809/joa.2018548688	

*Bu çalışma 13-15 Aralık 2018 tarihlerinde Çanakkale/TÜRKİYE’de gerçekleşen “2. Uluslararası Rating Academy Kongresi: Farkındalık” temalı kongrede sunulmuş aynı isimli bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

1. GİRİŞ

Tarihin başlangıcından bu yana toplumsal anlamda bilgiyi kullanıcıya ulaştırmada köprü rolünü üstlenen kütüphanelerin günümüzdeki rolü, dijital kültürün hayatımıza kattığı kolaylıklarla birlikte evrimselleşerek sürmektedir. Kütüphaneler bilgiye erişimde belirli kuralları ve standartları kendilerine rehber edinerek, kullanıcı ile bilgiyi buluşturmayı amaç edinmektedirler. Kütüphaneye gelen her bilgi kaynağı bu kurallar ve standartlar gözetilerek kayıt altına alınmaktadır. Ulusal ve uluslararası bibliyografik denetimin sağlanabilmesi ve bilgiye erişimin daha da kolaylaştırılabilmesi bu standart ve kurallara ne kadar uyulduğuyla paralellik göstermektedir.

Uluslararası boyutta bibliyografik denetimin sağlanabilmesi için yapılan çalışmalardan bazıları şunlardır: Uluslararası Süreç Veri Sistemi (ISD), Uluslararası Standart Kitap Numarası (ISBN), Makinece Okunabilir Kataloglama Projesi (MARC), Uluslararası Standart Bibliyografik Niteleme (ISBD).

Uluslararası ölçekte, kullanıcı açısından bilgiye erişimde hız kazanılması ve kütüphaneler açısından bibliyografik denetiminin sağlanması gibi kolaylıkları barındıran bu standartları geliştirme çalışmaları sürdürülmektedir.

Gelişen teknoloji ile birlikte dijital kültürün getirisi, hayatımızın her alanına sirayet eden bilgisayarların katalog kartındaki bilgileri kolayca okuyamaması devamında MARC kayıtlarının ortaya çıkarılmasında etkili olmuştur. Bugün itibarı ile bu standart kayıtlar kataloglama da kütüphanecilere yol gösterici olmaktadır.

Veri değişim formatları bilgisayarların ve diğer elektronik depolama araçlarının gelişmesine paralel olarak gelişmiş ve bibliyografik veri aktarımını kolaylaştırmak için geliştirilmişlerdir. Bunların kullanımını farklı kütüphanelerde aynı kaynağı kataloglamak için emeği en aza indirerek ekonomi sağlamıştır (British Library, t.y.).

Bir kaydın MARC formatındaki görünümü şu şekildedir;

Tablo 1. MARC formatında bilgi kaynağı görünümü

Tanımlayıcı			Veri
100	1#	\$a \$d	Yaşar Kemal 1923
245	10	\$a \$c	İnce Memed/ Yaşar Kemal
250	##	\$a	30. bs.
260	##	\$a \$b \$c	İstanbul: Yapıkredi Yay., 2002.
300	##	\$a \$b \$c	450 s.: Res. yok.; 19 cm.
650	##	\$a	Türk Edebiyatı -- Roman
900	##	\$a	PL 248 Y37 I5

Bu veriler ışığında çalışmanın gelişim seyri MARC kayıtlarının gerekli alanları üzerinde yürütülen uyumluluklarla ilgili olacaktır.

2. KATALOGLAMADA TUTARLILIK

Kataloglama; bir kaynağın sorumlu ve emeği geçenlerinin son kullanılan biçimlerini belirtmek, eldeki kaynağın disiplini ve konularını belirlemektir (Keseroğlu, 2006: 25).

Kütüphanecilik hizmetlerinde kuramsal birikim ve deneyime dayanan bir uzmanlık gerektiren kataloglama, bibliyografik denetim yoluyla yürütülmektedir. Bunun için gerekli sistem ve kurallar değişen ve gelişen ortamlarla (yayın türü ve sayısının artması, teknik bilimdeki gelişmeler vb.) birlikte yeterince oluşturulup var olanlar hızla yenilenmektedir (Baydur, 2005: 106). Anglo Amerikan Kataloglama Kuralları, ona dayanılarak oluşturulan RDA (Resource Description and Access-Kaynak Tanımlama ve Erişim) ve özellikle son dönemde önemi giderek artan üst veriye yönelişle birlikte yayınların bibliyografik tanımlanmasında kütüphanecilik hizmetlerinde bibliyografik denetimde kütüphaneciye yeni yollar açmaktadır. Üst veriyle birlikte e- yayınlarında da bibliyografik denetimi sağlanabilmektedir.

Kataloglamada tutarlılık ile ilgili literatür tarandığında ülkemizde kütüphane kayıtlarının standart bir şekilde girilmesi ve bu kayıtların uyumunun kontrolü ile ilgili araştırmaların eksikliği ön plana çıkmaktadır. Kütüphaneler son yıllarda orijinal kayıt girmek yerine kopya katalog yaparak diğer kurumların ortak havuzlardaki kayıt bilgilerini kendi bünyelerine aktarma yoluna gitmektedirler. Bu durum zamandan tasarruf sağlamakla birlikte yanlış kayıtların da çoğalmasına zemin hazırlamaktadır. Kayıtların aktarılmasında emekten, zamandan sağlanan tasarruf yerini bir başka soruna bırakabilmektedir. Bu sorun bir çok nedene bağlı olmakla birlikte kütüphanecilerin alanında yetkin olmaması, kayıt aktarım işini gerçekleştiren personelin işini yeterince önemsememesi, kütüphanelerin üzerindeki iş yükü ve bu karşılayacak yeterli istihdamın sağlanamaması gibi etkenlerin de varlığı aşikardır.

Günümüzde çevrimiçi kataloglama işinin yaygın olarak yürütülmesi, kullanıcıların aradıkları bilgi kaynaklarına farklı bilgi merkezlerinden veya bu kaynak elektronik ortamda ise zaman ve mekân sınırı olmadan ulaşmalarını kolaylaştırmıştır. Bu nedenle bir kaynağa ilişkin tüm erişim uçlarının katalogda tam olarak bulunması ve bu erişim uçlarının, kaynağın aslında belirtildiği biçimiyle doğru olarak katalog kayıtlarına yansıtılması, o kütüphanedeki kaynakların tümüne eksiksiz erişim olanağını sağlar. Böylece kullanıcının başvurduğu kütüphanede, aradığı kaynak bulunuyorsa o kaynağa erişememe olasılığı çok düşük bir düzeyde kalacaktır. Diğer yandan, hangi kütüphanede olursa olsun farklı otomasyon sistemlerinden girilen bibliyografik kayıtların biçim ve içerik yönünden uyumlu olması, bu kayıtların paylaşılmasına da izin verecektir. Bu nedenle geleneksel kataloglamada olduğu gibi çevrimiçi kataloglamada da standart kurallara uyulması, gerek kullanıcının bilgiye erişimi gerekse kütüphanedeki kataloglama işinin verimliliği açısından önemlidir (Atılğan ve Bayram, 2006: 64). Son dönemde hızla yayılan kopya kataloglama uygulaması bir takım sorunları bünyesinde barındırmasına rağmen ülkemizde ve dünyanın diğer ülkelerinde oldukça yaygın olarak yürütülmeye devam etmektedir.

20. yüzyılda bibliyografik kayıtların elektronik ortamda oluşturuluyor olabilmesi, alanda standartlaşmaya önem kazandırmıştır. Yüzyılın son on yılında web ortamındaki bilginin üstveri ile denetlenebilmesi, kütüphanecilikte çağın yakalanmış olması bakımından önemlidir. (Baydur, 2010: 528). Kataloglama da standartlaşma kadar önemli bir diğer konu da kataloglama da tutarlılıktır. Aynı kütüphane içerisinde aynı bilgi kaynağına farklı katalog kayıtları verildiği gibi birçok kayıt alanında da tutarlılığın olabileceği bilinmektedir.

Lam (2005: 114) tarafından Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'daki üniversite kütüphanelerine Library of Congress (LC) ve OCLC- WorldCat veri tabanlarından aktarılan katalog kayıtlarına ilişkin yapılan değerlendirmede tutarsızlık oranının %2 den az olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durumun "orijinal kataloglama" nın uygulandığı LC ve OCLC-World-Cat sistemlerinden kopyalama yöntemi ile alınan katalog kayıtlarında, hata oranının çok daha az olduğu saptanmıştır. Yine bir üniversite kütüphanesi ile Kongre Kütüphanesi'nde bulunan 5000 bibliyografik kayıt için belirlenen kontrollü terimlerin karşılaştırdığı bir çalışmada, tutarlılık oranının oldukça yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Arsenault, 2004).

Son yıllarda konuyla ilgili yapılan en önemli araştırmalardan birisi de Ankara Üniversitesi Sağlık bilimleri fakültelerinin çevrimiçi kataloglarının kataloglamada uyumun irdelenmesi amacıyla incelenmesidir. Çalışmada, AAKK2’de izlenen temel giriş, başlık ve sorumluluk bildirim, basım ve yayın, dağıtım (vb.) bildirimleri ile fiziksel niteleme, dizi ve ek giriş alanları karşılaştırılmıştır. Araştırma verilerine göre en yüksek oranda uyumsuzluk başlık ve sorumluluk bildirim alanlarındadır (Atılğan ve Bayram, 2006).

Kataloglamada tutarsızlığı etkileyen faktörleri üç sınıfta toplamak mümkündür:

- Pragmatik Faktörler; mesleki eğitim ve deneyim, psikoloji koşullar ve motivasyon
- Semantik Faktörler; kaynağın konusu, kaynağa yönelik okuma, kontrollü dizine bağlı kalma, kullanılan yöntem ve araçlar
- Çevresel Faktörler; çalışma alanında gürültü, iklim, aydınlık koşulları gibi unsurlar (Zunde ve Dexter 1969: 321).

3. AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANELERİNDE KATALOGLAMA TUTARLILIĞIN ÖLÇÜLMESİ

3.1. Yöntem

Ahi Evran Üniversitesi 17 Mart 2006 tarihinde 5467 Sayılı kanunla kurulmuş olup, 7 fakülte, 3 Enstitü, 4 yüksekokul, 5 meslek yüksekokulu ve 5 araştırma ve uygulama merkeziyle 19026 öğrenci, 647 akademik personele sahip bir üniversitedir (Ahi Evran Üniversitesi, 2018).

Ahi Evran Üniversitesi’nde 2’si fakülte, 5’i yüksekokul ve 1’i merkez kütüphane olmak üzere toplam 8 kütüphane bulunmaktadır. Bu kütüphanelerdeki toplam kayıtlı bilgi kaynağı 26427 tür. Bu çalışmanın alanını diğerlerinden sayıca daha büyük olan Ahi Evran Üniversitesi Merkez Kütüphanesi kayıtları oluşturmaktadır. Merkez kütüphanede bulunan 21295 kayıttan benzer olan 100 eser kaydı inceleme kapsamına alınmıştır. Çalışma kapsamında, kütüphanenin çevrim içi kataloğu incelenerek rastgele belirlenen bilgi kaynakları raftan seçilmiş olup; AAKK2’de izlenen temel giriş, başlık ve sorumluluk bildirim, basım ve yayın, dağıtım vb., ISBN, fiziksel niteleme, dizi ve ek giriş alanları MARC formatı ışığında değerlendirilmiştir. Araştırma verilerinin doğruluğu ve güvenilirliği ön plana alınarak örnekleme seçilen her eser katalog kayıtları ile karşılaştırılmıştır. Kayıtların kataloglama kurallarına uyumu ve tutarlılığı incelenmiştir. Değerlendirme kapsamında ele alınan kayıtlar incelenirken otorite olarak AKK2’de belirtilen kurallar ISBD alanları ve MARC standartları göz önüne alınmıştır. Değerlendirme sonucunda elde edilen veriler ayrı ayrı tablolar halinde araştırmaya dahil edilmiştir. Tablolar, temel giriş alanı, eser adı ve sorumluluk bildirim alanı, basım bildirim alanı, yayın bildirim alanı, fiziksel niteleme alanı, dizi bildirim alanı ve ek giriş alanından oluşmaktadır.

3.2. Bulgular ve Değerlendirme

Ahi Evran Üniversitesi Merkez Kütüphanesinde ye alan bilgi kaynaklarının temel giriş alanı, ISBD alanları ve ek giriş ögesi temel alınarak, AKK2’de belirtilen kurallar rehberliğinde değerlendirilmiştir. Seçilen 100 eser, genel konulu, felsefe, psikoloji, din, tarihe yardımcı bilimler, tarih, Amerikan tarihi, Bölgesel Amerikan Tarihi, coğrafya, turizm, atlaslar, haritalar, sosyal bilimler, siyasal bilimler, hukuk, eğitim, müzik, sanat, dil ve edebiyat, tarım, ormancılık, balıkçılık, av sporları, bilim, tıp bilimleri, teknoloji, mühendislik, askeri bilimler, bibliyografya ve kütüphanecilik olmak üzere her alanı kapsayacak şekilde belirlenmiştir.

Kataloglamanın yanlış uygulanması/yorumlanmasından kaynaklanan yüzdeler oranlar aşağıdaki şekildedir.

Tablo 2. Temel Giriş Alanı

	2-3 Yazarlı %	Tüzel Kişi %	Eser Adı %	Kongre- Konf. %
Merkez Kütüphane	10,00	20,00	13,33	25,00

Değerlendirilmeye alınan kayıtlar kaynak türü açısından temel giriş alanına göre incelendiğinde yapılan hataların büyük çoğunluğunun (%25,00) kongre–konferans gibi temel girişin belirlenmesi zor olan eserlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Bununla birlikte diğer bilgi kaynaklarına göre temel girişin belirlenmesi karmaşık olan tüzel kuruluş altında giriş konusunda da sıkıntılar olduğu belirlenmiştir (20,00). Bu durum temel giriş ögesinin saptanmasının zorluğuna bağlanabilir. Aynı zamanda temel giriş alanında büyük oranlarda yapılan hatalı girişler bilgi ile kullanıcının bağımlı ortadan kaldırmaktadır. Bilgi kaynağında erişimde sıkıntılar oluşturmaktadır. 2-3 yazarlı bilgi kaynağı ile eser adı altında giriş yapılan bilgi kaynaklarında hatalı giriş oranı biraz daha düşük oranda kalmaktadır. Burada yapılan hatalı kayıtlar bilgi kaynakları ile karşılaştırıldığında, ya editörlü kaynakların girişinden, ya da ikinci ve üçüncü yazarların yazımında kurala uyulmamasından kaynaklandığı belirlenmiştir.

Temel giriş alanında yapılan en önemli hatalardan birisi de kayıtlarda yazar isim ve soy isim yazımların soy isim, isim şeklinde olmamasıdır.

Başlıktan sonra incelenen önemli alanlardan birisi de eser adı ve sorumluluk bildirim alanıdır. Bu alan AKK2 kuralları rehberliğinde, her kayıt raftan bulunarak sistemdeki MARC alanlarına göre değerlendirilmiştir. Her eser; öz eser adı, paralel eser adı, başka eser adı ve sorumluluk bilgileri açısından değerlendirilmiştir.

Tablo 3. Eser Adı ve Sorumluluk Bildirimi Alanı

	2-3 Yazarlı %	Tüzel Kişi %	Eser Adı %	Kongre- Konf. %
Merkez Kütüphane	40,00	30,00	43,33	15,00

Nitelemenin en önemli alanı olan eser adı ve sorumluluk bildirim alanında yüksek oranlarda hata yapıldığı belirlenmiştir. Sorumluluk bildirim alanında yapılan hataların başında paralel eser adlarının göz ardı edilmesinden kaynaklandığı saptanmıştır.

Ayrıca alt eser adları zaman zaman değerlendirilmemiş olup, çeviri eserlerde ve iki dilde yazılmış eserlerde paralel eser adının yazımında da sıkıntılar gözlemlenmiştir.

Hatalı kayıtların en yüksek olduğu türlerden birisi temel girişin eser adına göre yapıldığı kaynaklardır % 43,33.

Eser adı ve sorumluluk bildirim alanında genel olarak en çok hatalı kayıt girişi yapılan bir diğer tür, 2 ve 3 yazarlı eserlerde rastlanmıştır % 40,00. Yapılan hatalar çoğunlukla eserin ortaya çıkmasından sorumlu olan kişilerin önem sırasına göre değerlendirilmemesinden kaynaklanmaktadır.

Bu bölümde uyulması gereken kurallardan “katalog kaydında yazılan bilgiler özel isim ve bölüm başlangıcı olmadıkça büyük harfle yazılmazlar,” kuralına da zaman zaman uyulmadığı, gözlemlenmiştir.

Bazı kayıtlarda farklı sorumlulukların bildirim için noktalı virgül (;) kullanılırken bazılarında iki nokta (:) kullanıldığı da tespit edilmiştir.

Kongre- konferans ve tüzel kişi türüne göre giriş yapılan kayıtlarda hata oranının düşük olduğu da tespitler arasındadır. Bu girişlerdeki hatalı bazı kayıtlarda kongre-konferans ve tüzel kişi baz alınarak giriş yapılması gerekirken hazırlayan ve ya komisyon başkanlarının yazar kabul edilerek yazar adına göre giriş yapılmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. Basım Bildirimi Alanı

	2-3 Yazarlı %	Tüzel Kişi %	Eser Adı %	Kongre- Konf. %
Merkez Kütüphane	16,66	15,00	13,33	10

Basım bildirim alanında en çok hatalı giriş 2-3 yazarlı eserlerde görülmüştür. Bunu takiben sırasıyla diğer hatalı giriş oranları; tüzel kişi %15, eser adı %13,33 ve kongre- konferans % 10 şeklindedir.

Basım bildirim alanında yapılan hatalar diğer alanlara göre az olmakla birlikte kayıtlar incelendiğinde bu alanda son dönemde girilenlerde kaynak dili göz ardı edilmeksizin kaynağın kaçınıcı basım olduğu kısaltma yoluna gidilmeyip 2.bs. yerine 2. Basım veya 2.ed. yerine 2. Edition şeklinde giriş yapıldığı görülmektedir. Bu değişikliklerin RDA'ya geçiş amacıyla yapıldığı düşünülmektedir.

Bununla birlikte kaynak basım bildirimlerinde yabancı eser kaynakların bir kaçında basım bildirim alanı kaynağın dilinde değil Türkçe girilmiştir. Bu da bir diğer yanlışlığı oluşturmaktadır.

Tablo 5. Yayın Bildirimi Alanı

	2-3 Yazarlı %	Tüzel Kişi %	Eser Adı %	Kongre- Konf. %
Merkez Kütüphane	6,66	5,00	3,33	5,00

Bu alanda bilgi kaynağı nerede, kim tarafından (yayıncı) ve ne zaman yayımlandığı bilgisine göre değerlendirilmiştir. Yazım düzeni;

Yayın yeri: yayıncı, tarih şeklinde olan bu alana ait veriler incelendiğinde;

Bu alanlardan iç kapakta yer almayan bilgilerin yazımında yanlışlıklar yapıldığı, kaynağın kendi dilinde kısaltmalara yer verilmediği (örnek: İngilizce eserde yayın tarihi yok ise [n.d.] yerine [t.y] kullanılmış) belirlenmiştir.

Bu alanda yapılan hataların da diğer alanlara oranla daha düşük olduğu saptanmıştır. Her kaynak türüne göre giriş hatası %7 nin altında kalmaktadır. En büyük hatalı kayıt oranı % 6,66 ile 2-3 yazarlı eserlerde karşılaşılmıştır.

Tablo 6. Fiziksel Niteleme Alanı

	2-3 Yazarlı %	Tüzel Kişi %	Eser Adı %	Kongre- Konf. %
Merkez Kütüphane	10,00	20,00	16,66	10,00

Bu alandaki en çok hata oranına tüzel kişi giriş türüne ait kayıtlarda belirlenmiştir % 20. Bunu sırasıyla eser adı % 16,66, 2-3 yazarlı ve kongre-konferans %10 takip etmektedir. Bilgi kaynağının fiziksel bilgilerinin verildiği kayıt alanları incelendiğinde yapılan hataların son dönem kayıtlarda kısaltma kullanılmamasından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Bu alandaki veriler girilirken örneğin resimli bir kaynak res. kısaltması yerine direkt olarak resimli

ibaresinin yazımı ile karşılaşılmıştır. Bu durumun da son dönemde girilen bilgi kayıtlarının RDA kapsamında girişi yapılmaya çalışılmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bununla birlikte en büyük hatalı kayıt oranı yazım düzeninden kaynaklanmaktadır. Kurala göre yazım düzeni;

cilt, önsayfa, sayfa: res.; 24 cm. şeklindedir.

Ancak girişi yapılan kayıtlarda bu sıralamanın zaman zaman karıştırıldığı gözlenmiştir.

Tablo 7. Dizi Bildirimi Alanı

	2-3 Yazarlı %	Tüzel Kişi %	Eser Adı %	Kongre- Konf. %
Merkez Kütüphane	--	5	--	5

Genel anlamda bilgi kaynağının yayın numarası olan her eserde bulunmayan dizi numarasının değerlendirildiği alandır.

Eldeki mevcut verilere yüksek oranlarda bir hata ile karşılaşılmadığı tespit edilmektedir. Temel girişe göre tüzel kişi ve kongre-konferans türünde yer alan bilgi kaynaklarında düşük oranlarda hata yapıldığı tespit edilmiştir %5. 2-3 yazarlı ve eser adına göre giriş yapılan kayıtlarda hata ile karşılaşılmamış olması sevindirici bir durumdur.

Kayıtların bu alanları değerlendirildiğinde; genelde karşılaşılan hata iki diziyeye sahip olan eserlerde sadece bir dizinin kayıt altına alınırken diğerinin göz ardı edilmesinden kaynaklandığı gözlenmiştir.

Tablo 8. ISBN Alanı

	2-3 Yazarlı %	Tüzel Kişi %	Eser Adı %	Kongre- Konf. %
Merkez Kütüphane	--	--	3,33	--

Araştırma verilerine göre en az hata ile karşılaşılan alan ISBN alanıdır. Bilgi kaynağının ISBN veya ISSN numaralarının verildiği bölümde sadece 1 kayıta hata ile karşılaşılmış olup bu hataların da yanlış yazımdan kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Tablo 9. Ek Giriş Ögesi

	2-3 Yazarlı %	Tüzel Kişi %	Eser Adı %	Kongre- Konf. %
Merkez Kütüphane	66,66	--	66,66	--

Araştırma kapsamında en büyük hata oranının ek giriş ögesi alanında yapıldığı tespit edilmiştir. Kaynak türüne göre,2-3 yazarlı ve eser adına göre giriş yapılan kayıtlarda % 66,66 gibi yüksek oranlarda hatalı giriş söz konusudur. Tüzel kişi ve kongre-konferans türüne göre kayıtlarda hata oranının olmamasının sebebi bu tür kayıtlarda emeği geçenlere ait verilere zaten az rastlanmasıdır.

Bu alanda, kayıtların MARC standardındaki 700 alanında yer alan ek giriş öğeleri değerlendirilmiştir. Ek giriş ögesinin genel olarak kayıtlarda değerlendirilmeye alınan hemen her eserde sorunlu olduğu tespit edilmiştir. Bunun temel nedeni bazı bilgi kaynaklarının ek giriş

öğesine yer verilmemesi, bilginin ana kaynağındaki sorumluluk ibaresinin yanlış aktarımı ve yazım yanlışlarıdır.

Ek giriş öğelerinin bu denli hatalı kaydedilmesi veya hiç kaydedilmemesi bilgiye erişimde sıkıntıları da beraberinde getirecektir.

Tablo 10. Genel Değerlendirme

	Başlık	Eser adı/ sorumluluk%	Basım %	Yayın %	Fiziksel Niteleme %	Dizi %	ISBN %	Ek giriş %
Merkez Kütüphane	16	24	14	5	14	2	1	40

Ahi Evran Üniversitesi Merkez Kütüphanesinde yer alan bilgi kaynaklarının katalog kayıtları, temel giriş alanı, ISBD alanları ve ek giriş öğesi temel alınarak, AKK2’de belirtilen kurallar rehberliğinde incelenmesi sonucunda; tüm alanlarda hata yapıldığı saptanmıştır (Bkz. Tablo 10).

Bu hataların büyük oranını ek giriş alanında yapılan hatalar oluşturmaktadır. Ek giriş kapsamında değerlendirilen 100 kayıttan 40’ında ya ek giriş yapılmadığı, ya da yapılan ek girişlerde yazım yanlışı, uygulama hatası ile karşılaşmıştır. Bununla birlikte eser adı ve sorumluluk alanı gibi direkt olarak kullanıcı ile bilgi kaynağını buluşturma da en önemli alanda yapılan hatalar oldukça yüksek oranlarda belirlenmiştir.

Bulgular göz önünde bulundurularak yapılacak olan değerlendirme kapsamında; üniversite kütüphanesi katalog kayıtlarında, MARC standartı ve AKK2’in öngördüğü kuralların uygulanmasında sorunlar olduğu ortaya çıkmaktadır. Uygulamadan kaynaklı bu hatalar genel olarak, bilginin ana kaynağındaki biçime bağlı kalınmaması, bilgilerin eksik alınması (paralel eser adı, sorumlular, alt dizi gibi), noktalama işaretlerinin yanlış kullanımı, büyük harf kullanımı konusunda yoğunlaşmıştır.

4. SONUÇ

Kütüphanecilik alanında son yıllarda gelişen teknoloji ile birlikte gerçekleşen birçok yenilik yürütülen hizmetleri de etkilemekte, standart ve kurallara dayanan kataloglama işlemlerini değişime zorlamaktadır. Kataloglama işlemleri açısından AAKK2’ye bağlı kalınarak bibliyografik denetim sağlayan Ahi Evran Üniversitesi Merkez Kütüphanesinden seçilen 100 eser üzerinde yapılan inceleme sonucunda, beklenenin üzerinde tutarsızlıklarla karşılaşmıştır. Uyumsuzluk oranları eser türlerine göre ayrı ayrı ortaya çıkarılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda kütüphane kataloğunda en çok hata ek girişler ile eser adı sorumluluk alanında yapılırken, en az hatanın ISBN ve dizi alanlarında yapıldığı tespit edilmiştir.

Bilgi ile kullanıcı arasında köprü rolünü üstlenen, özellikle bilgiye direkt erişim isteğindeki araştırmacılara hizmet tasarlayan bir üniversite kütüphanesinin kataloğunda bu denli büyük oranlarda hata yapılıyor olmasının birçok nedeni söz konusudur. Bu nedenleri şu şekilde sıralamak mümkün olabilmektedir;

- Öncelikle üniversite kütüphanesinde kataloglama biriminde görevli personelin kütüphanecilik eğitimi almamış olması. Bu durumun 2007 kurulan bir üniversite için oldukça ilginç olduğu aşikardır. İlk katalog kayıtları tamamen alanla ilgisi olmayan personeller tarafından yapılmış olup, bu kayıtların düzeltilme çalışmaları halen sürdürülmektedir.
- Kütüphanecilik eğitimi alan personellerin alandaki kurallar ve standartlara gerekli hassasiyeti göstermeyişi. Kütüphanecilik mezunu mevcut üç personel bulunmasına rağmen, kütüphanecilik bilgileri eleştiriye açıktır. Daha önce başka birimlerde

memur olarak değerlendirilen personelin alandan uzak kalışı alanla ilgili güncel gelişmelere yetişememesine ve bununla birlikte kataloglama kural ve standartlarını tam anlamıyla bilmemesine olanak sağladığı düşünülmektedir.

- Kütüphane personelinin niceliksel olarak yetersizliği ve buna rağmen birimin üzerindeki iş yükünün fazlalığı
- Kütüphanenin ilke ve politikaları içerisine AAKK2 ve MARC standartlarının alınması ve tüm kütüphanecilerle bu durumun paylaşımının yapılmamış olması
- Farklı kütüphanecilerin girdiği ortak eserlerde bile tutarsızlıklarla karşılaşılıyor olması, kütüphaneciler arasında bilgi paylaşımının olmadığını gösterdiği gibi, personelin kataloglama bilgisini de sorgulamamıza sebep olmaktadır.
- Ayrıca yönetici kadronun kütüphanecilik eğitimi almamış olması ve buna bağlı olarak katalog kayıtlarının denetimini yapamaması mevcut katalog kayıtlarında yanlışlıkların sürebileceğine işaret etmektedir.

Mevcut sorunların ortadan kaldırılabilmesi ve yeni sorunların oluşmasına engel olunabilmesi için öncelikle yapılması gereken, üniversite kütüphanesinin kataloglama biriminde görevli personellerin kütüphanecilik eğitimi alan bireylerden oluşturulması, bununla birlikte tüm kütüphaneyi kapsayan bibliyografik denetimin önemi vurgulayan kataloglama kurallarını ve standartlarını içeren hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi, diğer üniversite kütüphanelerindeki görevli personellerle sürekli etkileşim ve iş birliği çalışmalarının yürütülmesi gerekmektedir. Her kayıt belirli aralıklarla gözden geçirilerek uyumsuzluklar ve hatalar yeniden değerlendirilmelidir. Kataloglamada standart ve kurallar birimin politikaları içerisine alınarak kütüphane personeliyle paylaşılmalıdır. Kataloglama kurallarına ve standartlarına bağlı kalınarak yapılan her kayıt kütüphane kataloğunun iyileşmesine ve kütüphanenin kullanıcı ile bilgiyi buluşturma amacına hizmet edecektir.

KAYNAKÇA

- AHI EVRAN ÜNİVERSİTESİ, 2018. <https://www.ahievran.edu.tr/index.php/ueniversitemiz/geneltanim> [Erişim Tarihi: 10.10.2018].
- ARSENAULT, C., 2004. Measuring and comparing aggregation inconsistency for Chinese titles in two library catalogues. In: *Proceedings of the Annual Conference of CAIS/Actes du congrès annuel de l'ACSI*. 2013.
- ATILGAN, D. Ve Bayram, Ö., 2006. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Kütüphaneleri'nde Kataloglamada Uyumun Ölçülmesi. *Bilgi Dünyası*, 7(1).
- BAYDUR, G. 2005. Kütüphanecilikte Bilginin Organizasyonu, Prof. Dr. Nilüfer Tuncer'e Armağan içinde (ss. 106-113). Hazırlayan: M. E. Küçük. Ankara, TKD.
- BAYDUR, G. (2010). Değişim ve Bibliyografik denetim. *Türk Kütüphaneciliği*, 24(3),
- BRITISH LIBRARY. Bibliographic Services and Bibliographic Standards: exchange formats. <http://www.bl.uk/bibliographic/exchange.html> [Erişim Tarihi: 10.10.2018].
- KESEROĞLU, H., 2006. Kataloglama Kuralları: Anglo- Amerikan Kataloglama Kuralları 2. Gözden Geçirilmiş Genişletilmiş 4. Bs. İstanbul, Mep Kitap.
- LAM, V. T., 2005. Quality control issues in outsourcing cataloging in United States and Canadian Academic Libraries. *Cataloging & classification quarterly*, 40(1).
- ZUNDE, P ve DEZTER, M., 1969. Factors effecting indexing performance. In: *Proceedings of the American Society for Information Science: 32nd Annual Meeting, San Fransico, California*.